

Sinemilliler: Bir Alevi Ocağı ve Aşireti

Ayfer Karakaya-Stump: Sinemilliler:
Bir Alevi Ocağı ve Aşireti

Serçeşmeye bağlı oluşumuzdan ve otokontrol sisteminin işlemedir. Türkiye ve Avrupa Örgütlülüğünün, Kendi alanının uzmanı olan Bilim adamlarının, Yazarların Ve saygın Ocak Dede ve Babaların,Aşıklann, Toplumun sevip baş tacı yaptığı Ozan ve sanatçıların da içinde olabileceği merkezi bir yapıya ihtiyaç var. Hacı Bektaş Serçeşmedir .Bu şemsiye altında inanç kurumları çağa uygun şekilde yeniden yapılanabilir. Toplum buna birlikte en doğru kararı verir. Yeter - ki o sürece girilsin ve o noktaya gelinsin...Böyle bir yapılanma zaruridir. Tabi bu naçizane görüşüm olduğu gibi birçok toplantı ve seminerlerde halkın da eğiliminin bu yönde olduğunu biliyorum.

Kırkbudak: Bektaşilik cephesinde ise, bildiğimiz kadarıyla son postnişin Turgut Koca Dede Baba'nın Hak'ka yürümesinden sonra bir seçim yapıldı üe yanılmıyorsak Haydar Ercan Dede Baba adında birisi postnişin oldu. Sanırım buna da itirazlar oldu ve ikiye ayrıldılar. Oysa bunların doğrudan Hacı Bektaş dergahına bağlı olmaları gerekmez mi? Şu an Hacı Bektaş'ı, Sayın Veliyeddin ulusoy temsil ediyor. Bu Bektaş Babaları, neden Sayın ulusoy'a başvuruyorlar? Burada farklı bir sistem mi var? Dertli Divani: Turgut Koca değil de Doç.Dor.Bedri Noyan Dede Baba idi. Ba- bagan kolu bilindiği gibi 1551 yılından itibaren ortaya çıkmıştır. Osmanlı Böl parçala yönet taktiğiyle Sersem Ali Dede Baba ' yı ve daha sonraları Nakşibendi şeyhlerini bile atamış. O Nakşibendi şeyhleri Alevi-Bektaş inancının engin ve derinliğine şahit olunca da daha çok hizmet etmiş ve yüzyıla damgasını vuran kişiler olmuş. Şahkulu Sultan Dergahına atanan Hilmi Dede Baba bilinen bir örnektir. Babagan kolunun Hacıbektaş Postnişinleriyle yol bağlamında bir bağı, ilgisi yoktur. Ancak Dede Baba kolu dediğimiz Ocakların tamamı Hacı Bektaş'ı yolun Piri bilir ve bir bağ vardır bu bağ Hünkar' dan sanra 1550 li yıllara kadar devam ediyor. Hacıbektaş evlendi yada evlenmedi tartışmaları bu tarihten sonra ortaya atılıyor ve kopmalar daha sonra oluyor. Bugünkü durum da ortadadır. Bu söylediklerim ezbere şeyler değil.Yaşanmış tarihi gerçeklerdir..

Kırkbudak: Son olarak neler söylemek istersiniz ?

Dertli Divani: Dünyalı bir Ozan ve Pir dergahının yol hizmetlerini yapmaya çalışan baba ya da Dede olarak inancımıza sadık olmamız gerekiyor. Yaşamış olduğumuz ülkelerde toplumsal barışa dahi inancımızın katkısının olacağına inanıyorum. Çünkü Farklı kültür ve inançlar, İbadet anlayışları bize göre bir zenginliktir. Her insanın , her düşüncenin ve inancın kendisinden başkasına da saygılı olması, yaşam hakkı tanınması koşuluyla insanlık her türlü pisliklerden arınır. Ancak bu anlayış hayat bulursa dinli dinsiz tüm insanların kardeşçe bir arada yaşayacağına inanıyorum. Sizlere de yayın hayatınızda başarılar diliyor, Aşk-ı muhabbetlerimi sunuyorum.

Ayfer Karakaya-Stump11

Sinemilliler: Bir Alevi Ocağı ve Aşireti1"

Özet

Sinemilli bir Alevi ocağının ve aşiretinin adıdır. Ağırlıklı olarak Maraş ve havalisinde yerleşmiş olan Sinemillilerin küçük bir kolu da Erzincan'dadır. Bu makalede sözlü ve yazılı kaynaklara dayanılarak Sinemilli tarihine mümkün olduğunca ışık tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca Alevi cemaatleri arasında başka Örneklerine de rastlanılan ocak-aşiret bütünleşmesinin olası kökenleri hakkında bazı önermelerde bulunulmuştur. Çalışmanın dayandığı sözlü anlatılar Maraş, Erzincan ve İstanbul'da Sinemilli mensuplarıyla yapılan yüz yüze görüşmeler esnasında derlenmiştir. Yazılı belgeler ise Sinemilli dede ailelerinden gelmektedir ve tıpkıbaşmaları makalenin sonunda verilmiştir. Bu farklı kaynakların karşılaştırılması ve eleştirel bir değerlendirmesi sonucunda bağımsız bir Sinemilli kimliğinin Elazığ bölgesinde, 17. yüzyıl veya öncesinde şekillendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Sinemilliler 1700'ler civarında Elazığ'dan ayrılıp Maraş ve Erzincan'a yerleşmişlerdir. Sinan adında, kendisi veya ailesinden bir başkasının Vefai tarikatı ile bağlantılı olduğunu anladığımız bir zatın Sinemilli kimliğinin oluşumunda anahtar rolü oynamış olması kuvvetle

muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Sinemilli, Alevi, Alevi tribe, Alevi sözlü tarihi, Alevi yazılı kaynakları Bektaşî, Vefai, Dede, Ocak, Kantarma Köyü

1.Harvard üniv. Tarih ve Ortadoğu Çalışmaları Ortak Doktora Programı Öğrencisi

2.Çoğu şimdi hayatta olmayan Sinemilli dedelerinden derlenmiş deyişleri içeren bir müzik CD'si 1998 yılında piyasaya çıkmıştır; laş Özdemir, Ummanda: Maraş Sinemilli Deyişleri, Kalan Müzik.

geleneği değil, bu geleneğin beslendiği Alevi inanç ve kültürü açısından da Kantarma köyü bölgenin en önemli merkezlerinden biri konumundadır.'Kantarma'ya bu özel konumunu veren dedeleri Sinemilli(3) ocağındandır. Bu makale Sinemilli ocağının tarihi hakkında mevcut sözlü ve yazılı kaynakların sistematik bir değerlendirmesini ve buna dayanarak konuyla ilgili yapılan bazı tespit ve önermeleri içermektedir. Amacımız her şeyden önce Sinemilliler'in, özellikle de bu ocağa mensup dede ailelerinin tarihine, kaynaklarımız elverdiği ölçüde ışık tutabilmektir. Ancak Sinemilli, bir ocak adı olmanın yanı sıra bir aşiret adıdır da. Dolayısıyla bu çalışma, Alevi cemaatleri arasında başka örneklerine de rastladığımız bu ocak-aşiret bütünleşmesinin olası kökenleri hakkında düşünmemize de vesile olacaktır.

Çalışmanın ana kaynakları, Maraş, Elazığ, Erzincan ve İstanbul'da yaptığımız görüşmeler esnasında derlediğimiz sözlü anlatılarla, Sinemilli dedelerinin ellerinde bulunan yazılı belgelerdir. Hepsi 1700 sonrasına ait bu yazılı belgelerin, biri istisna tümünün aslı Kantarma köyünde yaşamakta olan Küçük Tacim (Bakır) Dede'dedir. Ocağın Erzincan kolundan gelen ve bir icazetname olan diğer belgenin aslı ise, ataları dört kuşak önce Erzincan'ın Vağaver/Vaver köyünden Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Bayındır köyüne göçmüş olan, ancak kendisi halihazırda İstanbul'da yaşayan ve Karacaahmet Sultan Derneği'nin de başkanlığını yapan Muharrem Ercan Dede'dedir. Maraş'a bağlı Pazarcık ilçesinin Bozlar beldesindeki Başpınar köyünde yaşayan bir başka Sinemilli dedesinin elinde olan şecereyi ise görme imkanımız olmadı.

Sinemilli, hem yoğun olarak Maraş ili ve havalisinde yaşamakta olan bir Alevi aşiretin, hem de o aşiretin bağlı olduğu dede ocağının adıdır. Aşiretin Kalenderler kolundan gelen ve Sinemilliler arasında dede soylu kabul edilen ailelerin Maraş yöresindeki ana yerleşim noktası Elbistan'a bağlı Kantarma köyü ve eskiden onun mezarısı olan Gücük'tür, Gene Maraş iline bağlı Pazarcık ilçesinin Maksutuşağı" ve Bozlar köylerinde ve civardaki başka bazı mezra ve köylerde de bu koldan gelen Sinemilli dedeler vardır. Ocağın Nadarlar olarak bilinen daha küçük bir kolu da Erzincan'da, özellikle merkeze bağlı Vağaver (şimdiki Cumhuriyet mahallesi) ile Kemah'a bağlı Nadaroğlu (yeni adı Dereköy) ve Apuşta (yeni adı Aksakal) köylerindedir. Ayrıca Vağaver köyünden bir dede ailesi, dört kuşak önce Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Bayındır köyüne giderek talipleri arasında yaşamaya başlamıştır.*8' İlerde daha ayrıntılı değineceğimiz gibi, Elazığ aslında Sinemilliler'in Maraş ve Erzincan'a göçmeden önceki ortak vatanıdır. Tüm Sinemilliler'in mürşit olarak tanıdıkları Ağuichen ocağının Koca Seyit kolundan gelen dedeler de gene Elazığ merkeze bağlı Sün köyündedir veya hatırlanabilir bir tarihte Sün'den Erzincan merkeze bağlı Brastik (yeni adı Söyütö- zü), Erzincan-Kemah'a bağlı Ardos (yeni adı Beşikli) ve Sürek, Elazığ merkeze bağlı Pirinççi, Malatya-Darende'ye bağlı Yeniköy, Elbistan'ın Gücük ve Kantarma köyleri ile Adıyaman-Çelikan'ın Bulam (yeni adı Pınarbaşı) kasabasına göçmüşlerdir.

Sinemilli aşireti mensuplarının yaşadığı köyler ise özellikle Maraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerindedir. Ancak günümüzde Maraş kökenli Sinemilli nüfusunun büyük çoğunluğu Antep gibi yakın şehir merkezlerine veya İstanbul başta olmak üzere metropollere yerleşmiştir. Antep'e göçenler arasında, Pazarcık'ın Bozlar beldesinin Saray köyünden, geleneksel olarak aşiretin reisliğini yapan Azizler koluna mensup aileler de vardır/91 Ayrıca Batı Avrupa ülkeleri ve Kanada başta olmak üzere yurtdışına göçmüş ve köylerini ancak yazdan yaza ziyaret eden kayda değer büyüklükte bir Sinemilli nüfusu mevcuttur. Özellikle yurt dışına göçte 1978 yılında meydana gelen Maraş olaylarının önemli etkisi olduğu söylenmektedir."0' Maraş dışındaki Sinemilli yerleşimleri ise daha çok Kayseri (Sarız, Pınarbaşı), Malatya (Arguvan, Akçadağ) ve Adıyaman illerindedir. Bunlar dışında gene aynı bölgelerde ve ayrıca Erzincan, Elazığ, Sivas (Yıldızeli, Şarkışla,

Çetinkaya), Ardahan (Damal), Antep (Kilis) ve Çorum'da Sinemilli aşiretine mensup olmamakla birlikte, Sinemilli ocağına bağlı aşiretler, köyler ve aileler mevcuttur. Sinemilli aşiretinden olmayan ama Sinemilli dedelerine bağlı bu gruplar arasında en önemlileri, Maraş ve Adıyaman illerindeki Alhaslar aşireti, Arguvan havalisindeki Atma aşireti ile Malatya'nın Akçadağ ilçesinde meskun Kürecik aşiretinin büyük çoğunluğudur. Maraş Sinemillileri'nin aksine, Erzincan'a göçmüş olan ocağına bağlı dede aileleri Kürtçe bilmemektedir. Bununla birlikte her iki kolun talipleri arasında da anadil olarak hem Kürtçe hem Türkçe konuşanlar vardır.

III) Harput'tan Göç: Sinemilliler'in -1700 Sonrası Tarihi

a) Konuyla İlgili Sözlü Anlatılar

Sinemilliler'in Maraş ve havalisine çok zaman önce Harput'tan göç ettiğini bazı yaşlı Sinemilli dedelerinden halen duymak mümkündür. Ailenin elindeki yazılı belgeler de bu anlatıyı desteklemektedir. Bu belgelere göre 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyılın başlarına denk düşen bu göç esnasında, Elazığ ilinin Keban ilçesine bağlı Piran beldesinden çıkan Sinemilliler'in ana kolu Maraş yöresine yerleşirken, Sinemilli dede ailelerine mensup küçük bir grup da Erzincan'a gitmiştir. Gene sözlü anlatıya göre, bu ikinci grup da aslında Önce Maraş havalisine gelmiş, bir süre orada kaldıktan sonra Erzincan'a göçmüştür. Elazığ-Ke- ban'ın Piran beldesindeki Akgömlek köyünde bugün halen Sinemilliler'in ortak atası kabul edilen ve Anadolu'ya Horasan'dan geldiği söylenen Sultan Sinemil- li'ye ait bir türbe bulunmaktadır (Bkz. Resim 1-4)(

Maraş kolundan gelen dedelerin anlattığına göre Sultan Sinemilli'nin dört oğlu olmuştur: (IZ) Kalender, Nadar, Aziz ve Şems veya kimilerince Haydar. Dedelik, Sinemillileri'in Elbistan'a yerleşen Kalenderler kolunda kalmıştır. Kalen- der'in Meryem, Hatun ve Fate adlı üç kızından gelen torunları, Sivas-Gürün'e bağlı Deveçayır, Elbistan'a bağlı Höyücek (eski adı Meyrikan/Meryemuşağı) ve Kastal köyleri ile kısmen de Gücük ve Kantarma'ya yerleşmiştir. Kalender'in dört erkek çocuğundan gelen torunlarına ise topluca "Bavan/Babalar" denir. Bu dört kol "Dalli/Delil üşağı," "Kalan/Kalolar," "Memikan/Memik Çişağı" ve "De- dan/Dedeler" olarak adlandırılır. Maraş'taki Sinemilli dedeleri Kalenderler'in De- dan kolundan gelmektedir. Bugün Sinemilli ocağının en önemli köyü olan Kan- tarma'da bu Dedan kolundan gelen dört kabile yaşamaktadır. Ancak bu kabileler arasında da bir iç hiyerarşi mevcuttur ve buna göre Dedanlar'ın Bekta- şan/Bektaşlar denilen kolu köydeki en büyük ve en önemli dede ailesi olarak kabul edilir. Bu önemlerine atfen de "mal-e dede," yani "dede evi" olarak bilinirler. Gene bu iç hiyerarşi ve iş bölümüne göre ocağın rehberleri de Dedanlar'ın Memikan/ Memik Uşağı kolundan gelir.^{03'} Sinemilliler'in Erzincan'a yerleşmiş olan Nadarlar kolu da Kalenderler gibi dede soyludur ve hatta bazılarına göre ayrı bir kol değil, Kalenderler'in içinden çıkmış bir gruptur. Aşiretin dünyevi ko- nulardaki reisliğini üstlenen Azizler ise Pazarcık yöresini kendilerine vatan tutmuşlardır.^{04''} Sultan Sinemilli'nin Şems adlı oğlundan geldiğine inanılan Şemsi- kanlar'ın köyleri de ağırlıklı olarak Elbistan'dadır. Şemsikanlar ile Haydaranlar olarak bilinen diğer bir Sinemilli kabilesinin akraba olduğu söylenir. Ancak yaptığımız görüşmeler esnasında bu kabilelerin gerçekten Sinemilli olup olmadıkları konusunda tereddüt belirtenler de olmuştur. Bazı tarihi ve güncel kaynaklarda Maraş ilinde ve Anadolu'nun başka yörelerinde yaşayan ayrı birer Şemsi - kan(Iı) ve Haydaran(Iı) aşiretlerinden bahsedildiği göz önüne alınırsa, bu iki grubun bağımsız aşiret kimliklerini zamanla kısmen de olsa kaybedip Sinemilli- ler ile bütünleşmiş olduğu düşünülebilir. Ayrıca 16. yüzyıl tahrir defterlerine göre daha o dönemde, yani Sinemilliler yöreye henüz göçmeden önce Maraş ha- valisinde "Haydarlu cemaati" adında bir grup yaşamaktaydı. Bu Haydarlu cemaatinin Sinemilliler'in Haydaran kolunu oluşturan grubun atası olması mümkündür.^{05'} Eğer bu doğruysa, konuyla ilgili anlatılar Sinemilliler'in Maraş'a göçü sonrası ortaya çıkmış olan şartların sözlü geleneğe yansımaları olarak kabul edilmelidir.

Erzincan kolundaki dedelerin Sultan Sinemilli'nin evlatlarına dair sözlü gelenekleri Maraş kolundaki dedelerinkinden biraz farklıdır.^{05'} Öncelikle onlar Şems veya Haydar adlarından bahsetmiyorlar ki bu da bizim yukarıda konuyla ilgili yaptığımız çıkarıma uygun düşmektedir. Erzincan koluna göre Sultan Sinemilli'nin dört değil, beş oğlu olmuştur. Bunlardan Kalender, Nadar

ve Aziz'in adı Maraş kolunun anlatımlarında da geçmektedir. Ancak bu üç isim dışında, Nadar ile birlikte Erzincan'a yerleşmiş olan Süleyman ve Ahmet adında iki Sultan Sinemilli evladından daha söz edilir. Hatta bu üç kardeş kendi adlarını taşıyan üç köy kurup buralara yerleşmişlerdir. Halen mevcut olan bu köyler Erzincan- Kemah'daki Nadaroğlu (Dereköy) köyü ile Erzincan merkeze bağlı Süleymanlı ve Ahmediye köyleridir. Aşağıda dökümünü verdiğimiz yazılı kaynaklarda, Erzincan Sinemillileri'nin ilk yerleştiği köylerden biri olarak Karpuzahuru adı zikredilmektedir. Bu köyün adının 16.yüzyıl tahrirlerinde de geçtiğini göz önüne alırsak,07' en azından ilk etapta Sinemilliler'in yeni köy kurmak yerine mevcut eski köylere yerleştiği sonucunu çıkarabiliriz. Bu durumda Erzincan kolunun anlatısında geçen Süleyman ve Ahmet adları, Sinemillileri'in kendilerinin kurma- yıp sonradan yerleştikleri yerlerin adını kendi sözlü geleneklerine eklemeleri ile bağlantılı olabilir. 16. yüzyıl Erzincan tahrirlerinde, gene Karpuzahuru gibi Güney Erzincan'da bulunan Kışlak-ı Süleyman adlı bir köyün geçmesi ve yörede Erzincan'daki Ahmediye medresesine vakfedilmiş köylerin varlığı bu açıdan dikkate değerdir.08' Ancak bahsi geçen üç köyün gerçekten de Sinemilliler tarafından kurulmuş olabileceği olasılığını tamamen reddedemeyiz. Özellikle Nada- roğlu köyü örneğinde bu ihtimali sorgulamamızı gerektirecek bir durum yoktur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Nadar her iki kolun sözlü geleneğinde de Erzincan Sinemillileri'nin atası olarak bilinir. Ayrıca Nadar'ın diğer kardeşleri ile birlikte önce Maraş'a göçtüğü, daha sonra Maraş'tan Erzincan'a gittiği söylenir. Ancak Erzincan'da kurulan "Nadar-oğlu" köyü, adından da anlaşıldığı gibi Nadar'ın kendisi tarafından değil, muhtemelen kendisinden bir veya birkaç kuşak sonraki kişilerce kurulmuş olmalıdır. Şu halde, söylendiği gibi Süleymanlı ve Ahmetliye köyleri de Sinemilliler tarafından ve Nadaroğlu köyü ile aynı tarihlerde kurulmuşsa, kurucularının Nadar'ın kardeşleri değil de çocukları ve torunları kuşağından birileri olması, ancak sözlü gelenekte kuşaklar arasındaki bu sıra ilişkisinin bozulmuşluğu akla yakın gelmektedir. Her iki durumda da Nadar adı Maraş anlatılarında muhafaza edilirken, Ahmet ve Süleyman adının bilinmemesi böylece açıklanabilir olmaktadır.

b) Konuyla İlgili Yazılı Belgeler

Elimizdeki 1700 sonrası döneme ait yazılı belgelerle bu sözlü anlatılan karşılaştırdığımızda aralarında hem bazı örtüşmelerin hem de bazı farklılıkların olduğunu görüyoruz. Bir yandan sözlü anlatılarda geçen şahıs isimlerinin çoğunun belgelerde geçmemesi, öte yandan da belgelerde adları geçen şahısların aralarındaki akrabalık ilişkilerinin tam olarak tespit edilememesi, Sinemilliler'in 1700 sonrasına ait eksiksiz ve güvenilir bir soy ağacını yeniden inşa etmemizi imkansızlaştırmaktadır. Bununla birlikte bu belgelerin sistematik ve karşılaştırmalı olarak okunması sonucunda hem Sinemilli tarihine dair önemli bazı tespitlerde bulunabiliyoruz hem de Sinemilliler'in sözlü tarih geleneğinin iç dinamiklerine bir nebze olsun daha iyi nüfuz edebiliyoruz. Aşağıda konuyla ilgili yapacağımız daha ayrıntılı değerlendirmelerin kolay takip edilebilmesi için önce bu belgelerin kronolojik sırayla ayrıntılı birer dökümünü vermeyi uygun bulduk. Girişte belirtildiği gibi, bu belgelerin tümü ocağın Maraş koluna aittir ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi'nde daha önce yayınlanmıştır.09' Bahsi geçen yayında belgelerin okunması ve çevirisi ile ilgili yapılmış olan hataların en dikkat çekenleri dipnotlarda kaydedilmiştir.

Kantarma-Belge 1<25': h. 1121/m. 1709 tarihli hüccet

Harput'a bağlı Piran köyünden Mahmut'2" Koca'nın, el-Hac Hüseyin oğlu Ahmet Çelebi'ye 50 kuruşluk ödeme yaptığıının Harput kadısı {22> önünde düzenlenmiş vesikasıdır. Olayın arka planı hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Belgeden öğrendiğimiz kadarıyla, Mahmut Koca kendisiyle aynı köyde yaşayan Musa, Halil, İbrahim, Ali ve Hasan adlı kişilerin karıştığı bir olayın teftişi amacıyla vilayet merkezinden bir mübaşir getirtmiştir. Köye gelen mübaşirin bu hizmetine karşılık Ahmet Çelebi 50 kuruşluk ödemede bulunmuştur. Mahmut Koca, haklı bir gerekçe olmadan köye mübaşir çağırdığını itirafı, Ahmet Çelebi'ye kadı huzurunda bu 50 kuruşu geri ödemiştir.

Kantarma-Belge 2: h. 1122/m. 1711 tarihli ilam

Veli oğlu Molla Ali ve Abbas oğlu Nasır adlı kişiler, daha önceden Harput'a bağlı Piran adlı köyde yaşamaktayken sonradan Maraş'a göçüp oraya yerleşmişlerdir. İlama konu olan davadan bir süre önce Molla Ali ve Nasır, göçmeyip Piran'da kalan amcaoğulları'24' Mahmut'un (Kantarma-Belge l'deki Mahmut Koca olmalı) ortadan kaybolduğu haberini alırlar. Bunun üzerine Harput kadısı huzurunda, aynı köyden Lurik(?) oğlu Musa'dan (Kantarma-Belge l'deki Musa olabilir) amcaoğulları Mahmut'u öldürdüğü iddiası ile davacı olurlar. Lurik(?) oğlu Musa suçlamayı reddeder. Mahmut'un akli dengesinin bozuk olduğunu ve bu sebepten kendi kendine kaybolduğunu, ayrıca köy halkının tüm aramalarına rağmen bulunamadığını söyler.

Lurik(?) oğlu Musa'nın söylediklerinin doğruluğuna, kaybolan Mahmut'un Piran'dan Erzincan'ın Karpuzahuru köyüne göçüp yerleşmiş olan kardeşi Şeyh Mehmet de dolaylı olarak şahitlik eder. Şeyh Mehmet, kardeşinin gerçekten de akli dengesinin bozuk olduğunu ve muhtemelen kendi kendine kaybolduğunu, dolayısıyla onun gerçek varisi olarak kimseden davacı olmadığını kendisini köyünde ziyaret eden Mahmut oğlu Hüseyin ve Musa oğlu İlyas adlı kişilere sözlü olarak iletmiştir. Kadı davalının suçunu kanıtlayacak yeterli delil olmadığına ve zaten davacı Molla Ali ve Nasır'ın dava açmaya salahiyetlerinin de bulunmadığına karar verir.

İlamm altında adları verilen şahitlerden biri, yukarıdaki hüccete (Kantarma- Belge 1) taraflardan biri olarak görünen Hüseyin oğlu Ahmet Çelebi'dir.

Kantarma-Belge 3: Tarihsiz ancak muhtemelen h. 1122/m. 1711 yılında verilmiş fetoa

Belli ki Kantarma-Belge 2'de geçen dava vesilesiyle, dolayısıyla büyük ihtimalle davayla çok yakın bir tarihte müftüden aşağıdaki soruyla ilgili görüş alınmıştır: "Ortada öldürüldüğüne dair bir işaret yokken, köyde biri kayıp olsa, onun varisi veya başka biri köyün ahalisinden kan parası (dem ve diyet) talep edip davacı olabilir mi?" Bu soruya müftünün verdiği yanıt ölümsüzdür.

Kantarma-Belge 4(2S): h. 1130/m. 1718 tarihli berat
Harput'ta Sinemilli adlı bir tekke vardır. Bu tekkenin mütevellisi olan Mustafa vefat ettiğinden, yerine padişah beratıyla oğlu Seyit Hamza atanmıştır.

Kantarma-Belge 5: h. 1130/m. 1718 tarihli ferman
Ferman, Maraş beylerbeyi ve Malatya kadısına hitaben kaleme alınmıştır. Malatya'ya bağlı Akçadağ sakinlerinden ve sadattan{29} olan ve bu fermanı elinde bulunduran'30' Seyit Hamza, Seyit Kalender ile Hüseyin, Abbas ve İbrahim adlı kişiler yetkililere dilekçe verip şikayette bulunmuşlardır. Gene Akçadağ sakinlerinden ve sadattan'3" olan Seyit Abbas, Seyit Süleyman ile Üveys, Zekerya,

Hasan ve imam adlı kişilerle birlik olan<32) bir (grup) devlet memuru, şikayette bulunan gruptan 1120 h./1708 m. tarihinde, kanunen üzerlerine düşen bir maddi yükümlülükleri olmamasına rağmen zorla para almışlardır. Yapılanın şe- ri kanunlara aykırı olduğuna dair şikayetçi olan grubun elinde bir de şeyhülislam fetvası vardır. Maraş Beylerbeyi ve Malatya kadısından bu şeyhülislam fetvasının incelenmesi ve bu fetvaya ve eskiden beri süregelen uygulamalara gö- re konuyla ilgili gerekenin yapılması istenmiş, zorla ve haksız yere alınan para varsa bunun geri ödettirilmesi emredilmiştir.

Kantarma-Belge 6<35): h. 1156/m. 1743 veya 1744 tarihli tezkere
Bu bir satış belgesidir. Belgenin altında imzası bulunan Süleyman adlı şahıs, tasarrufunda bulunan boş ve harabe durumdaki Gücük*37' -mezrasının'381 kullanım hakkını, talebi üzerine Hamza Dede'ye satar. Belgede satışı yapılan mezranın sınırlarına dair verilen bilgiden,<39) buranın günümüzdeki Gücük köyü olduğu anlaşılmaktadır.

Kantarma-Belge 7: h. 1199/ m. 1784 oeya 1785 tarihli hüccet
Elbistan kazasına tabii Sinemilli aşiretinden Ali oğlu Bektaş Dede ile gene bu aşiretin köylerinden olan Sovucak'tan (günümüzde Elbistan'a bağlı Soğu- cak) Abbas oğlu Mehmet arasındaki ihtilafın araya arabulucuların girmesiyle, her İki tarafın da üzerinde anlaştığı bir şekilde çözüleceğine dair Elbistan kadısı naibi huzurunda düzenlenmiş hüccet. Ali oğlu Bektaş Dede, eskiden beri kendi

mülkleri olan Gücük'mezrasına zorla 20-30 ev yaptırmış'441 olmasından dolayı Abbas oğlu Mehmet'den şikayetçi olur ve bu evlerin yıktırılması talebinde bulunur. Daha sonra, Ağçaşar'dan (günümüzde halen Elbistan'a bağlı köy) gelen yedi ailenin evlerinin'451 bir sonraki yıl yıkılmasına karar verilerek iki taraf arasında anlaşma sağlanır. Bu hüccet varılan bu anlaşmanın bir vesikası olarak, davacı tarafın talebi üzerine düzenlenmiştir.'46'

Kantarma-Belge 8'47): h. 1207/m. 1792 tarihli, nakibüleşraftan alınan seyitlik tezkeresi (Arapça) Maraş'tn Elbistan kazasından'481 Seyit Bektaş'ın, Kerbela'daki nakibüleşraf huzurunda seyitliğini kanıtladığına dair düzenlenmiş tezkere. Seyit Bektaş seyitliğini, hemşehrisi olan şahitlerin yörede kendisinin ve atalarının İmam Zeynel Abidin soyundan gelen seyitler olarak bilindiğine dair şahadetleriyle kanıtlamıştır. Bu şahitlerden ikisi Seyit Hasan oğlu Seyit Bektaş ve Molla Hasan oğlu Ve- li'dir.'49) Belgede verilen kısa soy ağacına göre, Seyit Bektaş'ın babası Seyit Ali, onun babası Seyit Hamza, onun babası Seyit Mustafa, onun babası Seyit Ham- za, onun babası Seyit Kalender'dir.

Kantarma-Belge 9: h. 1207/m. 1792 tarihli seyitlik şeceresi (Arapça) Bir seyitlik şeceresi olan Kantarma-Belge 9, aynı yıl düzenlenmiş Kantarma- Belge 8 ile içerik olarak hemen hemen aynıdır. Ancak Kantarma-Belge 9 rulo şeklindedir ve Kantarma-Belge 8'den çok daha uzundur, ayrıca yazısı da çok

daha özenli ve süslüdür. Allah'a hamdüsena, Hz. Muhammed'e ve onun soyundan gelenlere salatüselam ile Ehl-i beyt hakkında hadisler içeren uzun giriş bölümünden sonra, belgenin düzenlenme nedeni ve gerekçesi aynen Kantarma- Belge 8'de olduğu şekilde açıklanır. Ancak Kantarma-Belge 9'da Seyit Bek- taş'ın yaşadığı yer Maraş bölgesinin Elbistan'521 kazasının Nurhak beldesi şeklinde, yani daha ayrıntılı bir şekilde geçer. Bundan sonra, aynen Kantarma-Belge 8'de olduğu gibi Seyit Bektaş'ın atalanndan Seyit Kalender'e kadar olan beş kuşak kaydedilmiştir. Ancak Kantarma-Belge 8'den farklı olarak, daha sonra Seyit Bektaş'ın soyunun ulaştığı söylenen İmam Zeynel Abidin'den Hz. Adem'e kadar olan soy şeceresi de verilmiştir. Ayrıca belgenin en sonunda, ailenin son iki kuşaktan olan üyelerinin adları da sıralanır. Buna göre Seyit Bektaş'ın o anda hayatta olan üç kardeşinin isimleri şöyledir: Seyit Mehmet/541Seyit Hamza ve Seyit Hüseyin. Seyit Mehmet'in Seyit İbrahim ve Seyit Mehmet adında iki oğlu, Seyit Hamza'nın da Seyit Bektaş ve Seyit İbrahim adında iki oğlu vardır. Ayrıca Seyit Bektaş'ın o anda hayatta olmayan kardeşi Seyit İbrahim'in de Seyit Ali, Seyit Mehmet ve Seyit Süleyman adında üç oğlu vardır.

Şecereyi mühürlerini basarak tasdik edenler, Dede Haydar, tekkenişin-i İmam Hüseyin; Dede Abdülgafur,<55)tekkenişin-i Necef-i eşref*551 ve Kantarma- Belge 8'i de tasdik etmiş olan, Kerbela nakibüleşrafı Murtaza el-Musevi el- Hüseyin'dir.

Kantarma-Belge 10 h. 1207/m. 1792 veyal793 tarihlim hilafetname

Kerbela'daki İmam Hüseyin Türbesi'nin yanında bulunan Bektaşi dergâhında, Seyit Ali oğlu Seyit Bektaş adına düzenlenmiş bir halifelik icazetnamesi. İcazetnamede, adı geçen Seyit Bektaş'ın dergâhı ziyaret edip erkâna uygun olarak halifelik kazam kaydattığı ve dergâhta görevli dervişlerin duasını aldığı bildirilmiştir. Ayrıca ocak sahibi olmaları nedeniyle Seyit Bektaş'a yolun taliplerin- ce gereken saygı ve bağlılığın gösterilmesinin gerekliliği belirtilmiştir.

Belgenin sonunda şu imzalar vardır: Dede Haydar, tekkenişin-i imam Hüseyin Veli Dede Halil, pir- i(?) delil tekkenişin-i Şahin Baba(59> Dede Abdülgafur, tekkenişin-i İmam Ali

Kantarma-Belge 11(60i: h. 1208/m. 1794 tarihli hüccet Darende'deki kadı mahkemesi tarafından verilmiş, Kantarma-Belge 8 ve 9'daki bilgileri teyit eden hüccet. Belgede yazıldığına göre, sadattan olduğu bilinen ve Sinemilli aşireti arasında yaşayan Seyit Harnza oğlu Seyit Bektaş, dedelerinden kendisine kalan bir şeceresi olmadığından, soyunu kanıtlayan bir şecere çıkarmak için Kerbela, Kufe ve Necef'e gitmiştir. Oradaki nakibüleşrafların mü- hürünü taşıyan şeceresini Darende'deki mahkemeye sunması ve şecerenin mahkemece doğru kabul edilmesi üzerine, kendi talebiyle eline bu hüccet verilmiştir.

Kantarma-Belge 12(S1): Tarihsiz, ama muhtemelen h. 1208/m. 1794 yılında verilmiş fetva

Müftüden şu konuda görüş sorulmuştur: Soyu Zeynel Abidin'e ve ondan Hz. Fatma'ya bağlı olduğu

yönünde ellerinde nakibüleşraftan alınma tezkere olan bi-
okunmuştur, fakat bir çeviri hatası yapılarak bu tarih miladi 1722 oiaTak verilmiştir.) Ancak belge-
nin altında imzası olanlardan ikisinin, hem de aynı unvanlarla Kantarma-Belge 9'da, yani 1792 ta-
rihli şecerede de geçmesi bizi belgenin tarihi hakkında şüpheye düşürmüştür. Ayrıca her iki belgenin
de (ve tabii Kantarma-Belge 8'in de) Seyit Ali oğlu Seyit Bektaş adına çıkartılmış olması, bu hi-
lafetnamenin şecere ile yakın bir tarihte düzenlenmiş olması gerektiğini düşündürmektedir. Söz ko-
nusu olan iki belgeden, ay olarak şecerenin Rebiyülahir, hilafetnamenin İse onu takip eden Cerna-
ziyelevvel tarihini taşıması da bu iddiamızı güçlendirmektedir. Yani çok muhtemelen, 1792 yılının
sonbahar-kış aylarında Kerbela'ya gitmiş olan Seyit Ali oğlu Seyit Bektaş, aynı ziyaret esnasında
hem adına bir seyitlik şeceresi çıkartmıştır hem de bu hilafetnameyi almıştır. Dolayısıyla biz hilafet-
namenin altındaki tarihin bir dikkatsizlik sonucu yanlış veya yanlış okunmaya müsait şekilde yazıl-
mış olabileceğini düşünüyoruz. Akla gelen diğer bir olasılıksa, eğer elimizdeki belge hilafetnamenin
orijinalinin daha sonraki bir tarihte temize çekilmiş bir kopyası ise, müstensihin bu işlem esnasında
tarihi yanlış okuyup kopyalamış olmasıdır. Her halükarda, belgenin aslının düzenlenme tarihi bizce
1208 veya 1207'dir. Birinci tarihin doğru olabilmesi için Seyit Bektaş'ın Irak topraklarında bir yıl-
dan fazla bir zaman geçirmiş olması gerekir ki biz buna fazla ihtimal vermiyoruz. Bu durumda bel-
genin yazılış tarihinin h. 1207 olması en kuvvetli olasılık olarak görünmektedir.

1.Şahin Baba tekkesinin adı HBD çevirisinde "Şahbaba" şeklinde okunmuştur.

2.HBD çevirisinde "Belge 7," ik. sf. 12-13.

HBD çevirisinde "Belge 1'in ardından verilmiştir, ik. sf. 7. Bize verilen belgeler arasında içerik
olarak aynı İki farklı fetva kopyası vardır. Bunlardan makalenin sonunda tıpkıbasımını verdiğimiz

rinin seyitliği gerçek ve geçerli kabul edilir mi? Müftünün soruya yanıtı olumludur.

Bu fetva Kantarma-Belge 11 ile bağlantılı olarak verilmiş olmalıdır. Bu belgenin altında yazılı
şahitler arasında Faziletli Müftü Efendi'nin de geçmesi bu açıdan dikkate değerdir.

Kantarma-Belge 13: h. 1209/m. 1795 tarihli hüccet

Kantarma-Belge 1 l'in nerdeyse harfiyen aynıdır. Ancak bu kez Seyit Bektaş şeceresinin
geçerliliğini Maraş'da tekrar onaylatmıştır. Ayrıca Kantarma- Belge 11 'den farklı olarak, bu
hüccetin sonunda şahitler bölümü yoktur.

Kantarma-Belge 14: Tarihsiz (muhtemelen h. 1158/m. 1745 veya
1746 sonrası) tezkere

Bu da Kantarma-Belge 6 gibi şahitler huzurunda düzenlenmiş bir satış belgesidir. Arpaçukuru"
olarak bilinen (bugünkü Kantarma yakınlarındaki) bir arazi- nin(eS) kullanım hakkı, h. 1158 / m.
1745 tarihinden beri tımar sahibi olarak mutasarrıfı olan kişi tarafından adı tam okunamayan bir
şahsa satılmıştır.

Kantarma-Belge 15: h. 1239/m. 1823 veya 1824 (civarları) tarihli
tezkere

Belge standart imlaya uygun olarak yazılmamış olduğu için büyük oranda okunamamıştır. Ama söz
konusu olanın iki kişi arasında h. 1239 / m. 1823 veya 1824 yılında veya bundan sonraki bir tarihte
yapılan bir ma] veya mülk alış veriş olduğu anlaşılıyor. Belgenin sonunda gerekli ödemelerin
yapıldığı, alıp vereceğin kalmadığı belirtilmektedir. Altta Kara Molla oğlu Hacı Hasan'ın imzası
vardır. Aynı kişiden belgenin içinde Gürünlü Kara Molla'nın oğlu şeklinde bahsedilmektedir ve
muhtemelen bu şahıs satışı yapan taraftır. Ödemeyi yapan ise belgenin içinde kendisinden "dedenin
oğlu" olarak söz edilen kişi olmalıdır. Ayrıca belgenin kenarına anlaşmaya şahitlik edenler
kaydedilmiştir.

Dökümünü verdiğimiz bu belgelerin ilk üçü Sinemilliler'in Harput'tan ayrılışlarını takip eden yıllara
aittir. Her ne kadar sözlü geleneğe göre çok daha eski bir tarihte gerçekleşmiş olduğuna inanılsa da
bu belgeler Sinemilliler'in Harput- Piran'dan çıkıp Maraş ve Erzincan yörelerine göçtükleri tarihin
1700'ler civarı olduğunu açıkça göstermektedir. Kantarma-Belge 2'de Maraş'a göçtüğü kaydedilen
Veli oğlu Molla Ali ve Abbas oğlu Nasır ile Erzincan'da Karpuzahuru adlı köye yerleştiği belirtilen

Şeyh Mehmet'in adları sözlü anlatılarda geçmemektedir. Göç etmeyip Firan'da kalan Şeyh Mehmet'in kardeşi Mahmut Koca da benzer şekilde sözlü gelenekçe hatırlanmamaktadır. Akli dengesi yerinde olmadığı söylenen bu Mahmut Koca, 1710 tarihinde birden bire ortadan kaybolmuştur. Ancak Maraş'a göçmüş amca oğullarının, Mahmut Koca'nın ölümünden aynı köyden birini sorumlu tutmaları ve bu konuda dava açmaları Sinemilliler ile Piran'daki diğer grup veya gruplar arasında bir husumet olabileceğini akla getirmektedir. Mahmut Koca'nın ortadan kayboluşundan bir küsur yıl önce düzenlenmiş olan ve gene bu Mahmut Koca ile diğer köylüler arasında yaşanmış bir ihtilafı konu edinen Kantarma-Belge 1'de eskiye dayanan bu tür bir anlaşmazlığın varolabileceğini destekler mahiyettedir. Sinemilliler'in Harput'tan ayrılmalarında bu sürtüşmeler etkili olmuş olabilir. Benzer yönde açıklamaları gördüğümüz kişilerden de dinlemiş bulunuyoruz.1691 Ayrıca Kantarma-Belge 2'de bahsi geçen Şeyh Mehmet'in, davacı konumundaki amca çocuklarına karşı tavır alması (şahitlerin ifadelerinin doğru olduğunu varsayıyoruz), bu tarihte muhtemelen Sinemilliler'in Erzincan ve Maraş kollan arasındaki ilişkilerin de iyi olmadığını ve belki de Nadarlar'ın yerleşmek için Erzincan'ı tercih etmelerinde bu kötü ilişkilerin rol oynamış olabileceğini akla getirmektedir.'

Belgelerimiz arasında Sinemilli adının geçtiği en eski belge, 1718 tarihli berattır (Kantarma-Belge 4). Bu belgeden, Piran'da bir Sinemilli tekkesinin varlığını ve Mustafa oğlu Hamza'nın bu tekkenin vakıf yöneticisi olarak atandığını öğreniyoruz. Elimizdeki 1792 tarihli şecerede her ne kadar bir Mustafa oğlu Hamza geçse de bu Hamza ile Sinemilli tekkesine mütevelli olarak atanan Hamza'nın aynı kişi olması kronolojik olarak çok zor gözükmektedir. Zaten Piran'da bulunan bir tekkeye mütevelli olarak atandığına göre bu dönemde halen o yörede yaşıyor olması ihtimali göz önüne alınmalıdır. Ancak bu durumda belgenin Maraş kolu belgeleri arasında olması açıklanması gereken bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Acaba bu Mustafa oğlu Hamza diğerlerinden daha sonra mı Maraş'a göçmüştür? Ya da belgenin düzenlendiği tarihte fiilen Piran'da yaşamamasına rağmen mi bu berat kendine verilmiştir? Her halükarda, bu belge şu anda Kantarma'da yaşayan dede ailelerinin atalarının en azından 18. yüzyılın başından beri resmen seyit olarak kabul edildiklerini ve Elazığ'dayken Sultan Sinemilli'ye ait türbeyle bağlantılarının olduğunu göstermesi açısından önemlidir/711 Ancak belgede sadece bir türbeden değil bir tekleden bahsedilmektedir. Bu, eskiden türbenin bitişiğinde veya yakınlığında bir tekkenin mevcudiyeti olasılığını gündeme getirmektedir, ancak Ankara'daki Vakıflar Arşivi kataloglarında yaptığımız taramada bu adla anılan herhangi bir yapıya rastlayamadık

Kantarma-Belge 5, 6 ve 7, Sinemilliler'in Harput'tan ayrılıp Maraş'a yerleşmelerinin hiç de bir hamlede ve sorunsuz olmadığını göstermektedir. Kantarma-Belge 5'e göre, Sinemilliler Elbistan'dan önce bir süre Malatya'ya bağlı Akçadağ'da kalmışlardır. Ancak 1718 tarihli bu fermanla görüldüğü gibi buradayken, aralarında seyitlerin de bulunduğu bir grubun yönlendirmesiyle devlet görevlileri yasalara aykırı şekilde kendilerinden para almıştır. Haklarında şikayette bulunulan grupta da sadattan kişilerin yer alması, fermana konu olan ihtilafın iki Sinemilli grubu arasında yaşanmış olabileceği veya Sinemilli seyitlerin gelmesi ile nüfuz alanlarının sınırlandırılmasından endişe eden bir başka seyit grubunun bölgede mevcudiyeti gibi farklı olasılıkları akla getirmektedir. Her iki durumda da hem şikayette bulunan grupta hem de karşı grupta seyit unvanlı kişiler ile birlikte bu unvanı taşımayan kişilerin de adlanm geçmesi dikkate değerdir ve seyit olmayan şahısları, aynı tarafta yer aldıkları seyitlerin talip gruplarından olabileceklerini düşündürmektedir.

Konuyla ilgili araştırma yapmak için 2004 yazında ilgili kuruma başvurduğumda, kurumda dijital sisteme geçildiği için araştırmacılara izin verilmediği yanıtını aldım. Buna rağmen kurum yöneticilerinin aracılığı ile bilgisayara aktarılmış katalog kayıtlarında Sinemilli adı taranmış, ancak herhangi bir kayıt bulunamamıştır. Ancak ileride yapılacak daha ayrıntılı bir araştırma farklı sonuç verebilir.

Belki 1718 tarihli fermana yansıyan rahatsızlıklardan dolayı Sinemilli dede aileleri bir süre sonra Akçadağ'dan ayrılıp şimdiki yaşadıkları Maraş'a göçmüşlerdir. Bu fermanla şikayette bulunan grup arasında adı geçenlerden Seyit Hamza ve Seyit Kalender Elbistan'a yerleşen ilk kuşak Sinemilli

dedeler olmalıdır. Ayrıca 1792 tarihli şecereye göre (Kantarma-Belge 9) çok muhtemelen Seyit Hamza, Seyit Kalender'in oğludur ve bu Seyit Kalender de Elbistan'daki Kalenderler kolunun isim babasıdır. Sinemilliler Akçadağ'dayken düzenlenmiş 1718 tarihli fermanla adının geçmesi, Seyit Hamza'nın daha o dönemde yetişkin bir yaşta olduğuna işaret ediyor. Ayrıca 1743 veya 1744 tarihli Kantarma- Belge 6'da, herhalde aynı Hamza Dede'nin eskiden Kantarma'nın mezarı olan Gücük'ün kullanım hakkını satın aldığını görüyoruz. Bu belgede Seyit Kalender'in adı geçmemektedir. Bütün bunlardan çıkardığımız sonuç, Seyit Kalender'in Elbistan'a göçüldüğünde artık ileri bir yaşta olduğu ve bir süre sonra da orada öldüğüdür. Kantarma'da eskiden Seyit Kalender'e ait bir mezarın varlığı da onun Elbistan'a göç ettikten sonra ölmüş olduğunu kanıtlıyor zaten. Mevcut yazılı bir soyağacından kopyalanmak yerine sözlü anlatıma dayalı olarak hazırlanmış olan 1792 tarihli şecerede, Sinemilliler'in soyağacının Seyit Kalender'den öncesinin (İmam Zeynel Abidin bağlantısı dışında) hatırlanmaması da bu açıdan anlamlıdır. Bu demektir ki Maraş'a göç sonrası, bu göç esnasında ailenin muhtemelen en yaşlısı olan Seyit Kalender ve onun ardından gelenler hatırlanmaya devam edilmiş, ancak ailenin Maraş'a göçmeden önceki tarihi hakkında Sinemilli kollektif hafızasında sadece eski yurtlarının adı ve aşiretlerinin isim babası Sultan Sinemilli kalmıştır.

1743 veya 1744 yılında Seyit Kalender'in oğlu Hamza Dede'nin kullanım hakkını satın aldığı Gücük arazisi, 1784 veya 1785 tarihli hüccete göre (Kantarma-Belge 7) Sinemilli dedeler ile araziye gelip zorla yerleşmeye çalışan bir grup arasında ihtilafa neden olur. Kendisinden şikayetçi olunan Abbas oğlu Mehmet'in Akçadağ'a bağlı Soğucak köyünden olması ve bu köyün bölgedeki en eski Şemsikanlı köyü olarak bilinmesi, bu müteceviz grubun da Şemsikanlı- lar'dan olduğuna işaret ediyor.(74'Ayrıca geçmişte Gücük arazisi ile ilgili olarak

Şemsikanlar ile bu tür bir sorun yaşandığını görüştüğümüz Kantarmalı kişiler de teyit etmektedir/751 Ancak belgede Soğucak'tan Sinemilli aşireti köylerinden biri olarak bahsedilmesi, daha o dönemde Şemsikanlar ile Sinemilliler'in belli oranda bir entegrasyon yaşadığını göstermektedir.

Gücük arazisi ile ilgili yaşanan anlaşmazlıkta şikayetçi olan taraf olarak adı geçen Ali oğlu Bektaş Dede, Kantarmalı dedelerin hafızalarında Seyit Kalender'den sonra en önemli yeri teşkil eden kişidir. Ancak Seyit Bektaş'ın hatırlanmasına neden olan Gücük ihtilafı değil, onun Kerbela'ya yaptığı ziyarettir. Hepsini bir şekilde bu ziyaretle bağlantılı olan Kantarma-Belge 8, 9, 10, 11, 12 ve 13'de de dolayısıyla hep onun adına rastlıyoruz. İkî-üç yıllık bir zaman zarfında düzenlenmiş olan bu belgelerden ilki, 1792 yılında Kerbela nakibüleşrafından alınmış ve Seyit Bektaş'ın şeri kurallara uygun olarak, iki şahidin şahadetiyle seyitliğini kanıtladığına dair tezkeredir (Kantarma-Belge 8). Daha sonra muhtemelen bu tezkereye dayanılarak Seyit Bektaş adına içeriği aşağı yukarı aynı, ama daha uzun ve alımlı bir şecere düzenlenmiştir (Kantarma-Belge 9). Bu şecerenin altında, yukarıdaki tezkereyi de düzenleyen Kerbela nakibüleşrafı dışında, sırasıyla tekkenişin-i İmam Hüseyin ve tekkenişin-i Necef-i eşref oldukları yazılı olan ve dede unvanlı iki şahsın daha adı geçmektedir. Burada atıfta bulunulan, Kerbela'daki Hz. Hüseyin türbesinin ve Necefde Hz. Ali'nin türbesinin civarlarında varolan Bektaşî dergâhlarının tekkenişinlikleridir. Bu iki şahsın imzası, gene Seyit Bektaş adına Kerbela'daki Bektaşî dergâhında düzenlenmiş olan hilafetnamede de geçmektedir. Hilafetnamenin altındaki üçüncü imza ise Bağdat'ta bulunan Şahin Baba tekkesinin postunda oturan şahsa aittir. Sinemilli Örneğinde olduğu gibi, Alevi dedelerin ellerinde bulunan seyitlik şeceresi ve icazetnamelerin hemen tümünün kaynağı Kerbela'daki nakibüleşraflık kurumu ve Irak'ta Şiiler ve Alevilerce kutsal sayılan yerlerde kurulmuş olan Bektaşî dergâhlarıdır. Literatürde henüz gereken ilgiyi görmemiş olan Irak topraklarındaki bu Bektaşî dergâhları ve bu dergâhlar ile Anadolu'daki Alevi ocakları arasındaki ilişkilerin bazı araştırmacıların düşündüğü gibi 19. yüzyılda Nevşehir merkezli Çelebi Bektaşîleri ile kurulmuş bağlantılar ile başlamadığını ve çok daha geriye gittiğini göstermeleri açısından bahsi geçen belgelerin son derece önemli olduklarını belirtmekle yetenip, konunun daha ayrıntılı bir tartışmasını başka bir çalışmamıza bırakıyoruz.

Seyit Bektaş Kerbela'dan döndükten sonra adına çıkarttığı seyitlik belgesini Darende ve Maraş'taki kadılara da onaylatmıştır. Bu, yeni çıkartılmış olan bir seyitlik şeceresinin yaşanılan yerdeki resmi görevlilerce de kabul edilip kayda geçirilmesi için yapılmış sıradan bir işlem olabileceği gibi farklı

boyutları da haiz olabilir. Bu açıdan ilk akla gelen, özellikle 17. yüzyıldan itibaren Osmanlı devletinin sahte seyitlere karşı girişmiş olduğu mücadelenin parçası olarak bir dönem İstanbul'daki nakibüleşraf dışında yerel otoritelerin yeni seyitlik şeceresi vermesini önlemeye çalışmış olmasıdır/ Dolayısıyla kısmen böyle bir kaygıyla kadıların şecerenin geçerliliğini onaylaması istenmiş ve bu işlemi yapan kadılar da gene bu kaygıyla müftüden şecerenin geçerli olup olmadığına dair fikir sormuş olabilir.

IV) ~ 1700 Öncesi Sinemilliler ve Sinemilli Adının Kökeni

Yukarıda dökümünü verdiğimiz Kantarma kaynaklı belgelerden Sinemilliler'in 1700 öncesi tarihine dair herhangi bir veri elde edemiyoruz. Bu beğelerde Sinemilli tekkesi ve aşiretinden bahsedilmesine rağmen, bir şahıs adı olarak Sultan Sinemil/Sinemilli ismine rastlamamız Özellikle dikkat çekicidir. Sultan Sinemil adının geçtiği yazılı belgeler, aşağıda daha ayrıntılı tartışacağımız Erzincan kolundan gelen icazetname ve Divriği merkezli Kara Pir Bad ocağına ait daha önce yayınlanmış bir şecereden ibarettir.(78) Bunlar dışında Sinemilli adının kökenine dair bazı sözlü gelenekler vardır. Bunlardan yazıya geçirilmiş en eskisi İngiliz Binbaşı Noel tarafından kaydedilmiştir:

"Aksu Vadisi'nden (Kürtçe'de Abe Spi) yukarıya tırmanarak, Hasan Ağa Sarayı diye bilinen ve Sinemilli aşiretinin iki reisi olan Tapu Ağa ve Asaf Ağa'nın kışları kaldıkları köye vardık. Sinemilli sözcüğünün kökenine ilişkin hikaye şöyle anlatılır:

'Altı yüzyıl önce Harput'un gümüş madenlerinden buraya göçettik. Orada hamile olan bir genç kız yaşamaktaydı. Onu canlı canlı gömdüler. Kapatıldığı kabirde (Kürtçede Sin) çocuğunu doğurdu ve onu emzirdi. Sonunda yoldan geçen birisi, bebeğin ağlamasını duydu ve mezarı açmak için adam topladı. Çocuk büyüdü ve 'Mezardan gelenler' (Sinemilli) diye antlan aşiretin kurucusu oldu.

Sinemilliler'in Maraş ve Erzincan'a göçmeden önceki vatanlarının Harput olduğunu bu sözlü gelenek de teyit etmektedir. Buna ek olarak, göç edilen yerden bahsedilirken bölgedeki Keban-Ergani madenlerine atıfta bulunulması, aşiretin bir süre bu madenlerle ilgili devletçe verilmiş bir görevi ifa etmiş olabileceği olasılığını akla getirmektedir. Anlatıda Sinemilli adındaki "sin" kelimesinin Türkçe'deki sözlük anlamıyla, yani "kabir, mezar" anlamıyla açıklanmış olması da dikkat çekicidir. Bu açıklama Harput-Piran'daki Sultan Sinemilli türbesinin anısı- la bağlantılı olsa gerek. Ancak "sin" kelimesi söylenen manada alınsa bile, Sinemilli adından "mezardan gelenler" şeklinde bir anlam çıkartmak olası değildir/ Sinemilli adının kökeni hakkında Sinemilli kaynak kişilerce verilen diğer bir açıklama ise şöyledir:(a!) Ocağın/aşiretin kurucusunun gerçek adı Sinan'dır. Ancak Kürtçe'de isimlerin ilk hecesine kısaltılarak (ve çoğu zaman sonuna da "o" eki getirilerek) kullanılması yaygındır. Dolayısıyla Sinemilli bileşik sözcüğünün birinci kısmı bu Sinan adının ilk hecesi olan "Sin"den gelmektedir/ Kelimenin ikinci kısmı ise "Milli"dir. Dolayısıyla Sinemilli, "Sin-i Milli"-yani "Mil'li Sinan" anlamına gelmektedir. Aynı kaynak kişiler buradaki "Mi! li"nin, muhtemelen adı Kürtçe'de "Milli/Mılan" olarak telafuz edilen aşiret ile bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Harput'la sınır olan Çemişgezek sancağının 16. yüzyıldan kalma tahrir defterlerinde adı Milli veya Millili şeklinde kaydedilmiş olan bir aşiret vardır ve bu tahrirlere göre sancağın o tarihteki en büyük aşiretidir.(83) Ayrıca Harput kadı sicillerine göre, Çemişgezek'in de içinde bulunduğu sınırlı bölgelerden Harput sancağına XVII. yüzyılın ortalarına kadar önemli oranda nüfus akışı olmuştur."*4' Bu dönemde Çemişgezek'den Harput'a göçenler arasında Milli/Millüi aşiretine mensup gruplar olmuş olabilir. Gerçekten de 16. yüzyılın ilk yarısında yapılmış olan Harput tahrirlerinde Millü/Millilü adında bir köyün ve bir mezranın kayıtlı olduğunu görüyoruz. ' Aynı yer olup olmadığını bilememekle birlikte, günümüzde Piran beldesini oluşturan köy veya mezralardan birinin eski adı da Milyanlı'dır." Erzincan'lı Sinemilli bir dedenin, Elazığ'daki talipleri arasında Milli aşiretine mensup bir grubun varlığından bahsetmiş olması da

"Binbaşı Noel'in Günlüğünde Orta Anadolu Kürtleri-6," çev. Huri Tuşık Özkurt, Heut Gazetesi, sayı: 77, 25 Nisan-1 Mayıs 1998'den aktaran Munzur Cem, "Bozuk bir plağın tekrarı: Alevi Kürde kimlik

yaması,""http://www.demanu.com.tr/kovradeng/arsiv/sayi58/yazi_05_munzur-cem.htm"<http://www>

[.demanu.com.tr/kovaradeng/arsiv/sayi58/yazi_05_munzurcem.htm](http://demanu.com.tr/kovaradeng/arsiv/sayi58/yazi_05_munzurcem.htm). Bu sözlü geleneğin Erzincan'da Sinemilli bir dededen dinlediğim başka bir versiyonuna göre, Sultan Sinemilli daha memeden kesilmeden annesini kaybeder, ancak bir keramet göstergesi olarak ne zaman meme emmek istese annesinin yattığı mezar açılır ve o içine girip annesinin memesinden emermiş. Görüldüğü gibi burada Sinemilli adının kökenine dair herhangi bir çıkarım söz konusu değildir, sadece Sultan Sinemilli'nin kerametine işaret edilmektedir; Ali Özgöz Dede, 2002 yazı. Benzer bir doğuş efsanesine Köroğlu hikayelerinin bazı varyantlarında da rastlanmaktadır. Hatta bu varyantlarda hikayenin kahramanının adı "mezarda ölü bir kadından olma ve mezardan doğan" anlamında "Guroğlu" şeklinde geçmektedir; bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret Türkmen, "Köroğlu Hikayelerinin Yayılma Sahaları ve Menşe Meselesi," Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 23-28 Eylül 1985, Tebliğler, II. Türk Edebiyatı (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1988) sf. 555-565.

. ' Bütün bunlar, ilk Sinemilliler'in Milli adında daha büyük bir aşiretten kopmuş veya onlarla bir şekilde bağlantılı bir topluluk olduğunu kanıtlamasa bile olasılık dahiline sokmak- tadır.' Eğer bu tez ve yukarıda Sinemilli adıyla ilgili yapılan açıklama doğru ise, bu kopuşta ve bağımsız bir Sinemilli kimliğinin oluşumunda Sinan adında ermiş bir kişinin anahtar rolü oynamış olması kuvvetle muhtemeldir.

Peki kimdir bu Sultan Sinemil veya Sultan Sinemilli? Sinemilli dedelerden

KIRKBUDAK DERGİSİ

Sinemilliler'in kökenlerini Milli aşireti ile ilişkilendirmeleri yeni değildir: İngiliz M. Sykes, merkezi Cırfı-Vjranşehir'de olan bu aşiretler konfederasyonunun 19. yüzyıl sonlarındaki meşhur reisi İbrahim Paşa'nın devlet tarafından arandığında Sinemilliler arasında saklandığını ve Sinemilli bir ağanın da kendilerini köken olarak Milli aşiretine bağladığını İbrahim Paşa'ya dayanarak kaydetmektedir; Mark Sykes, 77ie Caliphs' Last Heritage: A Short History of the Turkish Empire (Londra: Macmillan and Co., 1915) sf. 322. Ancak böyle bu düşüncenin ortaya çıkışı, o dönemde İbrahim Paşa'nın yükselişi ile ilgili de olabilir; bu yıllarda kendini Milan konfederasyonuna bağlayan aşiretlerin sayısında artış olduğu konusunda bkz. Martin van Bruinessen, Agha, Shaikh and State: The Social and Political Structures of Kurdistan (London: New Jersey: Zed Books Ltd., 1992) sf. 58. Sünni olan bu (Cırfı-Vjranşehir merkezli Milli/Mtlan mensupları dışında, Karabağ'da "Alevi Kürtlerin Milan boyundan" grupların yaşadığını ve bunlara nispetle bu bölgede Aleviler'in genel olarak "Milliler" olarak anıldığına dair bkz. Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik (Hamburg Alevi Kültür Merkezi Yayınları, 1990) sf. 207. Maraş Sinemillileri arasında söylenen, "Aslım Karabağlı'dır" dizesi ile başlayan türkü de bu açıdan ilginçtir; İbrahim Sinemilloğu, 2005 yazı; bu türkü Elazığ yöresinde de bilinmektedir, bkz. <http://wwio.elaziz.net/musiki/kurdiUhoirat.htm> <http://ww1a.elaziz.net/musiki/kurdilihoural.htm>. Sinemilliler ile Milli aşireti arasında bir bağlantı olabileceğine işaret eden tüm bu dağınık bulgulara dair kesin bir sonuca varmak için bu konuda daha derinlemesine bir araştırma yapılması gerektiği açıktır.